

Gud ur kranen

En genomsnittlig svensk sägs göra av med ungefär 200 liter vatten per dygn. Det låter mycket men den sammanlagda kostnaden uppgår inte till mer än ungefär 10 kronor. Vi duschar länge och omsorgsfullt, vi diskar, somliga av oss under rinnande vatten, och tvättar obekymrat våra kläder i maskin. ”Vanligt vatten” finns i en kran nära dig. Och fastän vi vet att långt ifrån alla världsmedborgare åtnjuter samma lyx betraktar vi vattnet som en självklarhet.

Denna svenska teori och praxis när det gäller vatten är tillämpbar också på Gud. Han finns runt omkring oss, är aldrig långt borta – och ändå mottar han, i jämförelse med sin insats, så lite uppskattning. Det finns dock tillfällen i en svenskas liv då det gudomliga kranvattnet kommer väl till pass. Inte minst gäller det de i Svenska kyrkans regi så vanligt förekommande passageriterna. ”Ja, vi är ju inte så kristna egentligen, men det hade känts fel att låta bli”, kan nyblivna föräldrar konstatera vid dopsamtalet. ”Jag vet inte om jag tror på Gud men det hade varit FULLSTÄNDIGT OTÅNKBART med en vigsel i rådhuset”, slår den 50-åriga, blivande bruden (med tre vuxna barn och ett tidigare äktenskap i ryggsäcken) fast.

DE FÅR NATURLIGTVIS som de vill. Svenska kyrkan är mycket för det där med öppenhet och kravlöshet: ”vilka är vi att sätta gränser för Guds kärlek”? (För övrigt är väl ”krav” någonting som hör hemma inom livsmedelsproduktionen?) Och så lägger hon sig till med någon sorts pragmatisk panteism i vilken Gud finns i allt och allt finns i Gud och så är det bra med det. Ungefär som kranvatten. Det är bara att ta för sig. Liksom vatten är en svensk rättighet är också Gud det, men under ordnade former och absolut utan fanatism. Vilken präst har inte fått ta emot välmenad undervisning från sina församlingsbor: ”vi vill gärna ha begravningen i kyrkan men du behöver väl inte prata så mycket om Gud...” Eller en replik som väl är tänkt som en komplimang: ”vi blev så glada när vi fick reda på att det skulle vara en kvinnlig präst för ni brukar inte vara så allvarsamma”. Varpå den som är en hederligt demokratisk folkhemspräst naturligtvis ler och tackar så mycket för de vänliga orden.

Gud – på mina villkor. Gud – eftersom jag, om än motvilligt, betalar kyrkoavgift. Gud – because I’m worth it. Och vad är det då som svensken tycker är

ett rimligt mått av Gud? Om vi räknar med en halvtimmas dop vid livets början och en timmas segdragen, dramatiserad konfirmation i 15-årsåldern och därefter ett dop alternativt en vigsel eller begravning per år, och lägger på några extra begravningar mot livets slut och kanske en och annan julotta så blir det ungefär 70 timmar i kyrkan under ett helt liv. (70 timmar motsvarar ungefär 35 tv-sända långfilmer, vilket många svenskar lugnt hinner med på ett halvår. Men då behöver de förstås inte masa sig iväg till kyrkan utan kan ligga kvar hemma i skinnsoffan.)

ÄR DET DÅ FOLKET DET ÄR FEL PÅ? Är svenskar lika andligt vilsna som de är reflexmässigt socialdemokratiska och kan övertalas till det mesta, till och med cykelhjälm, förutsatt att det finns någon som ids idka övertalningen? Ja, Sverige anses ute i världen onekligen vara ett viktigt missionsfält. Men jag befarrar ändå att det är kyrkan själv som möjliggjort detta vilsna ointresse. ”Lagom” är inte bara en margarinsort – det är också en kyrklig genre som verkar passa många svenskar, såväl lekmän som prelater.

I denna genre går det lika bra att låta dödsannonser prydas av två korslagda golfklubbor som av ett kors: Jesus älskar ju alla, också golfspelare. I denna genre spelar det ingen roll om nyblivna föräldrar ljuger då de i dopgudstjänsten får svara ja på frågan ”vill ni att ert barn ska döpas till denna tro och leva med församlingen i Kristi gemenskap?”. Skulle någon präst (antagligen på Västkusten) uppmuntra sina församlingsbor att tala sanning och hellre skjuta upp dopet än att skarva så hamnar han (för det är alltid en han) i Kyrkans tidning och GP och det enda som kan rädda honom är att han ändå snart går i pension.

Lagomgenren har inget emot omgifte – den sägs bejaka allt som har med kärlek att göra. Med ”jämlig kärlek” kanske ska tilläggas, så att inte några pedofi-

ler missuppfattar välviljan. Lagomgenren har inget emot att välsignade oblater som blivit över i mässan läggs tillbaka i oblatasken och blandas med de ännu oanvända. Lagomkyrkligheten är, kort sagt, för nästan allting utom George Bush och kvinnoprästmotstånd. Där går gränsen, det måste man förstå.

DET SÄGER SIG SJÄLVT att en sådan light-kristendom är oförmögen att bedriva konsekvent undervisning. I en kyrka som dessutom är på väg att suddas ut sin episkopala struktur – i vilken prästerna är direkt underställda biskopen – blir prästerna alltmer utlämnade åt eget gottfinnande. De måste fatta alla de viktiga besluten på egen hand och saknar, i likhet med lärarkåren, möjlighet att hänvisa ””uppåt” när de ser sig nödgade att lämna ett obekvämt besked. Liksom skolornas ledning idag ofta är mer intresserad av att få igenom så många godkända elever som möjligt, nästan – verkar det som – till vilket pris som helst, har prästernas nuvarande arbetsgivare, kyrkoråden, sina siffror att tänka på. Allt måste göras för att förhindra alltför många utträden.

Så vad ska en präst ta sig till som kämpar med sitt samvete huruvida det är riktigt att viga fränskilda? Ja, det enklaste är naturligtvis att lämna samvetet därhän. Det tjänar alla på: kyrkorådsledamöterna behöver inte skämmas inför journalister, vigselparet kommer till tonerna av Mendelsohn att lämna kyrkan nöjda över ett vänligt bemötande, och prästen själv slipper besvärliga frågor från kyrkoherden och irritation från allmänheten. ”Gud är kärlek” – hur ofta har vi inte hört den frasen. Men i Svenska kyrkans inofficiella lära är inte Gud kärlek – Kärleken är gud, vilket faktiskt inte är samma sak.

OM KÄRLEKEN ÄR GUD förvandlas dogmer och lärosatser till besvärliga stöttestenar som därmed kan avfärdas som obsoleta; kärleken antas till sitt väsen vara mild och okomplicerad. Den tål allting, uthärdar allting och saknar gränser. Och i likhet med 68-generationens (brist på) uppfostringsmetoder leder kyrkans mjäkighet till osäkerhet och vilsenhet.

Jag tror att Rousseau hade fel när han menade att om bara människan befrias från sina bojer så kommer hon med naturnödvändighet också att bli god. Det är inte så enkelt. Vårt land kan tjäna som exempel: väl-

färdsförmånerna uppskattas egentligen bara till fullo av dem som var med när de infördes. Min generation tar dem för givna. De är lika självklara som – kranvatten och tolv terminers studiemedel.

Min misstanke är denna: en människa för vilken alla motstånd elimineras kommer inte att utvecklas till en skapande, energisk och ansvarstagande medborgare. Hon blir en kverulant av värsta sorten: hon är ruskigt medveten om alla sina rättigheter men har svårt att instinktivt känna eller drivas av några motsvarande skyldigheter. Hon blir en genvägens människa, snar att utnyttja systemet, smart och – möjligtvis också – en driftig klättrare. Men i den mån hon klättrar kommer hon enkom att klättra för sin egen skull, eftersom hon inte känner till några andra förpliktelser än lustprincipen.

Istället för att luta sig mot sin faktiskt ganska solida tradition har Svenska kyrkan här valt en olycksväg. Gud blir i ett tankeklimat som det nuvarande grädden på moset, sätter guldkant på tillvaron och bidrar på ett aktivt sätt till människans självförverkligande. Man kan nästan få för sig att Gud finns till för vår skull – och inte tvärtom. Så är det i alla fall med de kyrkliga handlingarna – dop, vigslar och begravningar utgör den förväntade återbringningen för dem som betalar sin kyrkoavgift.

ANTAGLIGEN ÄR DENNA LYHÖRDHET mot tidsandan ett sätt för kyrkan att försöka behålla något av sitt forna anseende. Hon vet att om hon tog sin övertygelse på allvar skulle det inte finnas någon plats för henne i samhällsdebatten. Hennes generalsekreterare skulle inte fortsättningsvis kunna avancera till försvarsministerposten. Hon skulle – likt många andra frikyrkor – vara helt utlämnad åt frivilliga krafter, som ger av sin tid och sitt engagemang, inte för att de får ekonomisk ersättning, utan för att de har sitt hjärta i kyrkan och vill vara tjänare i Kristi kropp i världen.

Men även om saknaden efter Leni Björklund naturligtvis är stor tror jag att fördelarna för en kyrka som är fri inte bara på papperet utan också i verkligheten överväger nackdelarna. Om inte annat ger det henne en möjlighet att få tillbaka sitt samvete.

Anna Sophia Bonde (a_s_bonde@hotmail.com) är präst i Svenska kyrkan.

